

*** Kes ma olen?**

*** Õppima**

*** Tööle**

*** Planeerin ja
saavutan**

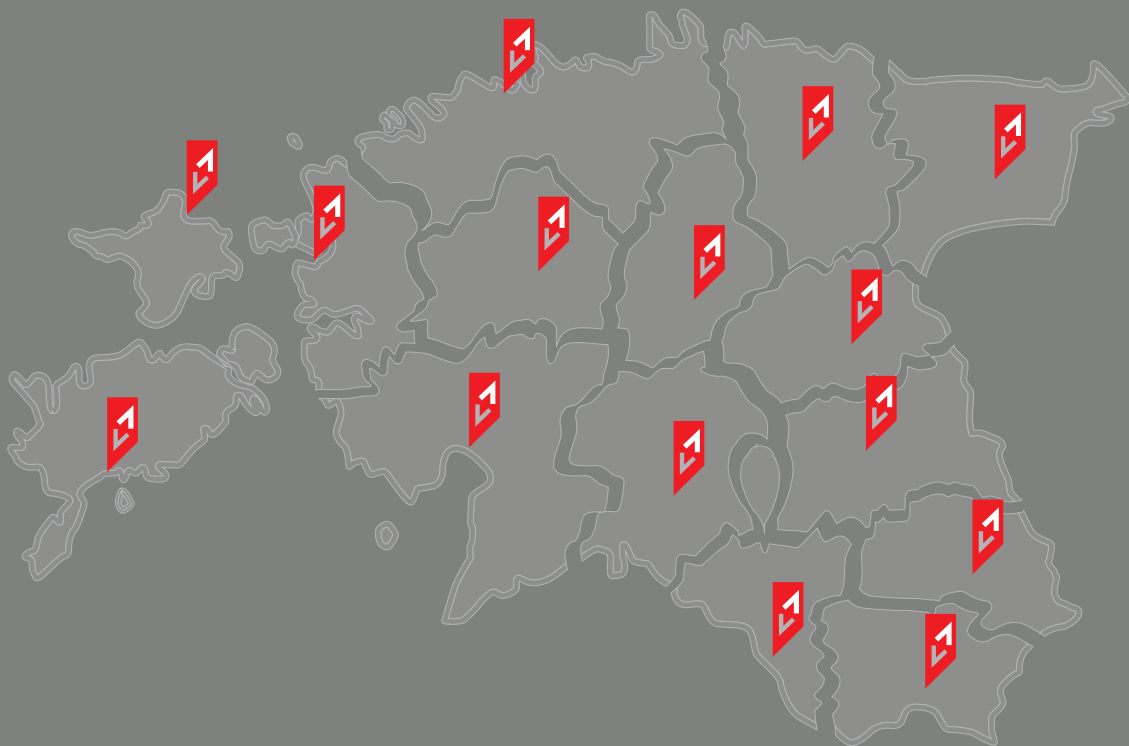

Abimees

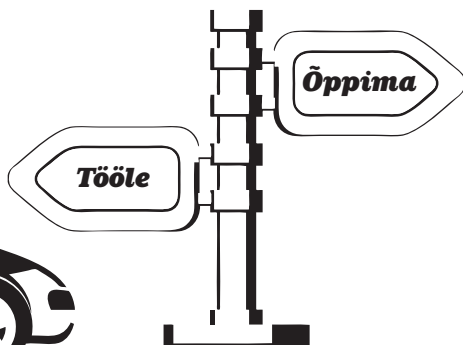
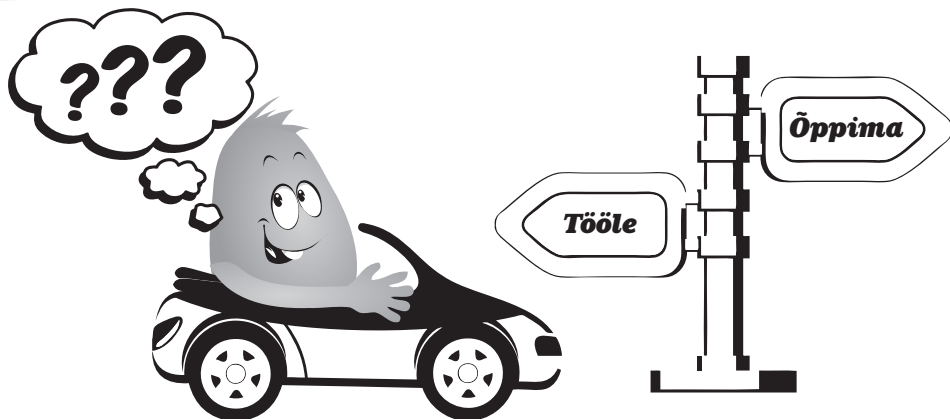
**Sinu tulevikuplaanide
tegemisel**

***Oma karjääri planeerimisel
saad teavet ja nõu Rajaleidja
keskustest üle Eesti.***

rajaleidja.ee

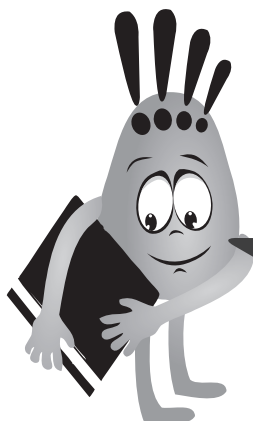

R1 J A L E I D J A
Tean, kuhu lähen!

Kas Sa tead, et oled juht? Isegi kui Sul puudub juhiluba, juhid Sa ikkagi enda elu ühes või teises suunas. Kindlasti oled pidanud aeg-ajalt mõtlema, kuidas jõuda sihtkohta kõige kiiremat ja otsemat teed pidi. Haara rooliratas kindlalt kätte ja alusta oma elutee planeerimist!

See vihik aitab Sul valida elukutset, teha õpinguplaane elukutse omandamiseks ja valmistuda tööeluks. Vihik on Sinu abimees nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis ja kutsekoolis ning võid seda täita siis, kui Sul on selleks aega ja soovi. Saad selle 9. klassis ja siis võiksid Sa läbi teha harjutused, millel on märged **9**. Hoia vihik alles ja kui oled 12. klassis või kutsekooli lõpus uute valikute ees, saad seda jälle kasutada. Sobivad harjutused on siis juba märgena **12** **Kk**. Samade teemade juurde tagasipöördumine aitab Sul enda arengut paremini näha ja seada järgmisi samme.

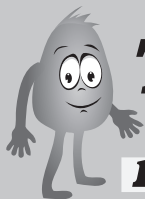

Muretsse endale ka kiirkõitja, kuhu saad õpingute vältel lisada:

- koolis, Rajaleidja.ee-s või karjäärinõustaja juures tehtud testide ja töölehtede tulemusi;
- tõendeid, diplomeid, tänukirju, iseloomustusi, soovitusi jms;
- huvipakkuvate koolide flaiereid ja voldikuid;
- CV, varasemate töökohtade töölepinguid.

- * Täidetud vihik ja kiirkõitja vahel olev materjal toetavad teineteist ning aitavad Sul paremini valikuid teha.
- * Vihiku tühjadele lehtedele tee märkmeid.
- * Kolme esimese peatüki lõpus on infopank, kust leiad teemakohaseid viiteid.

Teejuht

1. Kes ma olen? 5

9 12 Kk Minu iseloom 6

9 12 Kk Minu hobid 7 9 12 Kk Minu oskused 8

9 Mida pean elus tähtsaks? 10

12 Kk Mida pean töökohal tähtsaks? 11 9 12 Kk Minu võimed 12

9 12 Kk Infopank 15 9 Minu tervis 14

2. Õppima 18

9 12 Kk Minu õpirõõm 19

9 Milline kool sobib? 23 9 Gümnaasium või kutsekool? 21

12 Kutsekool või kõrgkool? 25 12 Milline kool sobib? 27

12 Kk Õpirändama? 31 Kk Õpin edasi või lähen tööle? 29

9 12 Kk Minu haridustee 33 9 12 Kk Infopank 34

3. Tööle 37

9 Minu teadmised töömaailmast 38

9 12 Kk Minu töökogemused 39 9 12 Minu ametid 41

9 12 Kk Suveks tööle 44 9 12 Kk Minu perekonna ametipuu 43

12 Kk Minu cv ja motivatsioonikiri 45

9 12 Kk Infopank 48 9 12 Kk Mina internetis 47

4. Planeerin ja saavutan 51

9 Minu tulevikuplaan 9. klassis 52

12 Minu tulevikuplaan 12. klassis 53

Kk Minu tulevikuplaan kutsekooli lõpus 54

9 9. klass

12 12. klass

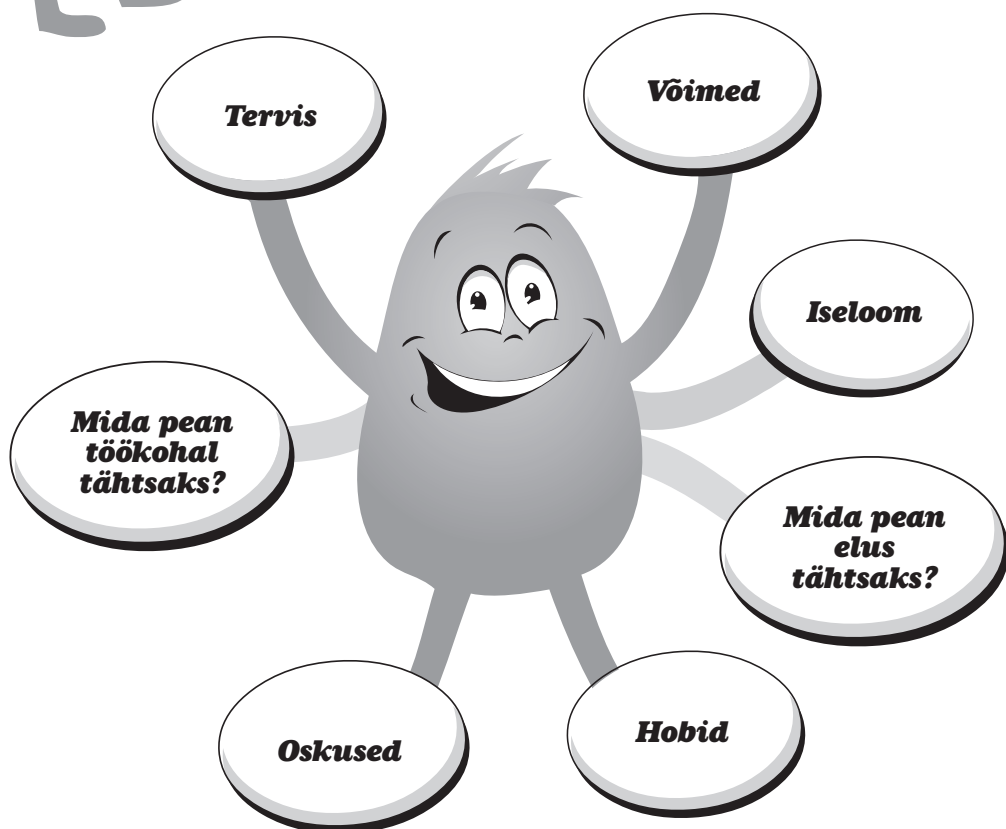
Kk kutsekool

1. Kes ma olen?

Enesetundmine aitab otsustada, milline elukutse Sulle sobib, mida suudad hästi teha ja milles tuleb Sul end veel arendada.

Karjääriplaneerimine eeldab, et Sa tunned iseennast ja tead oma võimalusi. Tähtis on osata analüüsida enda oskusi, võimeid, hobiid, iseloomuomadusi ja tervislikku seisundit.

Selles peatükis saad nendest teemadest lähemalt lugeda.

**Kooli sisseastumisvestlusel või
tööintervjuul palutakse Sul
üsna sageli ennast iseloomustada.**

9

12

M

9

12

Kk

A diagram consisting of a large square with a smaller square centered inside it. The large square is labeled '100%' and the smaller square is labeled '25%'.

-

9

12

KK

***Oskused on nagu
pagas, mille Sa oma
tööellu kaasa võtad.***

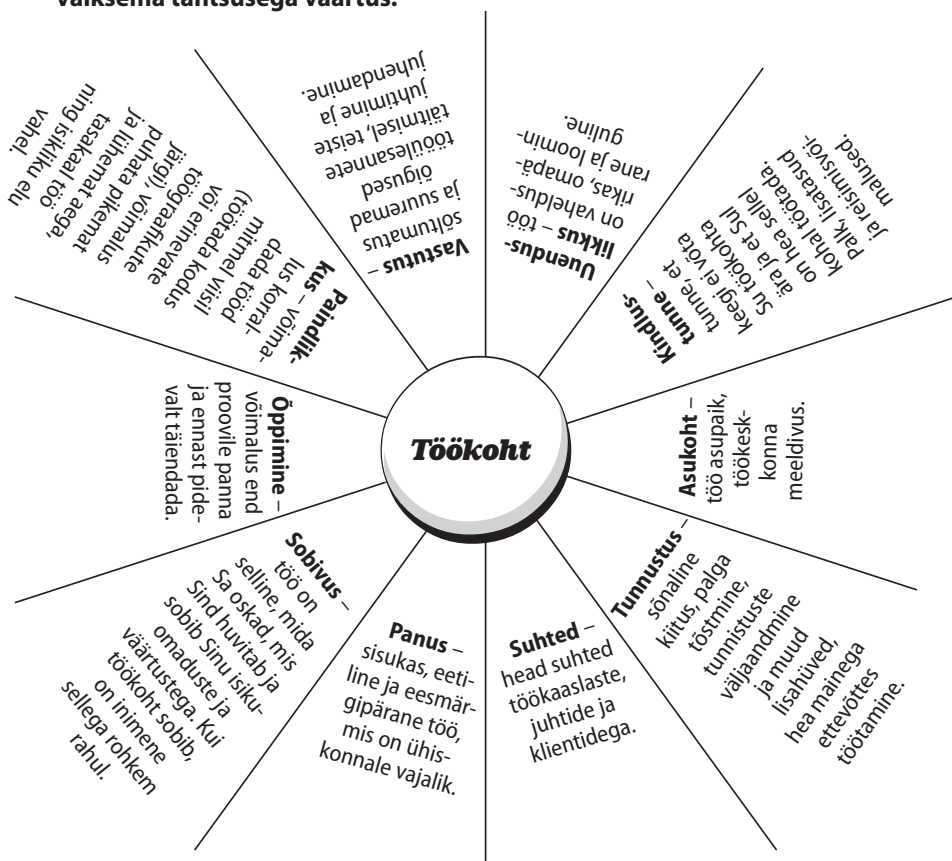
9 12 Kk **Minu oskused**

Oskused näitavad, mida Sa suudad hästi teha. Iga elukutse nõuab teatud oskusi. Mõnda neist võib vaja minna paljude elukutsete puhul (suhtlemis-, organiseerimis-, arvutioskus jne), mõnda aga vaid ühe või teise elukutse juures (puutöö-, õblemisoskus jne). Oskused kujunevad ja arenevad ka igapäevaelus, kuid suurema osa tööskestest omandad Sa koolis ja töökohal.

Tabelis on mitmesugused tegevused. Millisel määral Sa neid oskad? Tee sobivasse lahtrisse rist. Millises ametis on see oskus oluline? Soovi korral lisa tegevusi.

[illegible]

See ratas näitab, mida inimesed töövaliku tegemisel ennekõike kaaluvad. Mõttele, millised väärtused on Sulle tulevase töökoha juures tähtsad, ning nummerda need kümnepallisüsteemis, kus 10 on kõige tähtsam ja 1 on kõige väiksema tähtsusega väärtus.

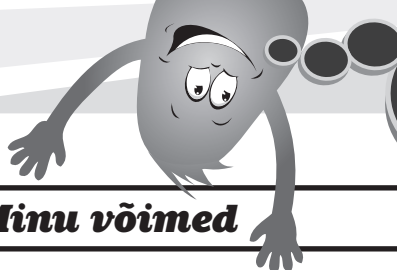

Nimeta elukutse, mis Sulle meeldib ja millele on omased kolm Sinu jaoks kõige tähtsamat väärtust.

[illegible]

Inimesed, kes töötavad ametis, mis vastab nende väärtustele, on alati oma palgaga rahul. Kui töö meeldib, oled valmis ka paremini töötama ja üldjuhul on siis võimalik rohkem teenida.

Sa oled hea tegevuses, mille juures saad kasutada oma teadmisi ja oskusi. Need aga sõltuvad Sinu võimetest.

9 12 Kk **Minu võimed**

Võime on isiksuseomadus, mis võimaldab sooritada midagi heade tulemustega. Igal inimesel on võimed ja võimekas võib olla mitmel alal. Võimed soodustavad teadmiste ja oskuste omandamist, kuid ei ole ise teadmised ja oskused.

Selgita välja, milles Sina oled võimekam. Tee rist lahtritesse, mis sobivad Sinu kohta kõige paremini.

	9	12 Kk
Verbaal-lingvistiline võime. Sõnadega seotud tegevused, näiteks kirjutamine		
Mulle meeldib lugeda raamatuid ja/või kuulata raadiot		
Öpin edukalt raamatute, CDde, DVDde jm abil ning teisi inimesi kuulates		
Olen hea ja huvitav kõneleja		
Suudan hästi selgitada		
Mulle meeldib märkmeid teha		
Mulle jäävad jutuajamised ja tsitaadid hästi meelde		
Ristide arv kokku		

Loogilis-matemaatiline võime. Loogilist mõtlemist nõudvate probleemide lahendamine, arvud		
Mulle meeldib lahendada mõistatusi ja probleeme		
Mulle meeldivad selged sammsammulised selgitused		
Korrastan asju mõistlikult ja kindlas järjekorras		
Otsin sageli näiteid ja seoseid		
Lahendan probleemi sammhaaval		
Naudin kriminaalromaane ja -filme		
Ristide arv kokku		

Visuaal-ruumiline võime. Silmaga nähtav teave, pildid, kujundid		
Mul on hea suunataju		
Näen asju, mida teised sageli ei märka		
Mulle jäävad silmaga nähtavad detailid hästi meelde		
Õppimisel on mul suur abi filmidest, slaididest ja videotest		
Suudan kergesti kasutada kaarte, tabeleid ja graafikuid		
Mulle meeldib saada toimuvast tervikpilt		
Ristide arv kokku		

Kehalis-kinesteetiline võime. Liikumine või millegi tegemine käsitsi		
Mulle meeldib palju liikuda		
Mulle meeldib igasuguseid asju ise valmistada		
Mulle meeldivad liikumismängud		
Minu hobide hulka kuuluvad sport, jalutamine või tantsimine		
Mulle meeldib toitu valmistada		
Mulle meeldib maalida, dekoreerida või käsitööd teha		
Ristide arv kokku		

Muusikalis-rütmiline võime. Helidega seotud tegevus		
Mind huvitab muusika		
Mulle meeldib musitseerida		
Mul on hea ajataju		
Mul on hea rütmitaju		
Mulle jäävad laulusõnad kergesti meelde		
Mulle ei meeldi vaikus		
Ristide arv kokku		

Interpersonaalne võime. Hea suhtlemis- ja juhtimisoskus, teiste mõistmise oskus		
Mulle meeldib töötada rühmas		
Mulle meeldib osaleda klubide ja huviringide töös		
Mind huvitavad kaaslaste tunded ja mõtted		
Märkan teiste inimeste meeleolumuutusi ja reaktsioone		
Olen hea vahetalitaja		
Mulle meeldib viibida suures seltskonnas		
Ristide arv kokku		

Intrapersonaalne võime. Sõltumatus, võime mõista ennast ja oma mõtteid		
Mulle meeldib unistada ja fantaseerida		
Tahaksin luua isikliku firma		
Mulle meeldib töötada vaikuses		
Püüan mõista, miks ma tunnen millegi tegemisel just selliseid tundeid		
Mõtlen, miks ma üht või teist asja teen		
Püüan enesele oma tegevust põhjendada		
Ristide arv kokku		

Looduslik-loomulik võime. Kõik, mis on seotud looduse, aastaegade, universumiga		
Naudin vabas õhus viibimist		
Mulle meeldivad linnud ja loomad		
Mulle meeldivad lilled ja kõik, mis elab või kasvab		
Olen teadlik ilmast ja aastaegadeist		
Mind huvitavad keskkonnateemad		
Mind huvitab elusolendite elutegevus		
Ristide arv kokku		

**Enne ühele või teisele erialale
õppima asumist peaksid mõtlema ka
terviseteemale**

9

Ühenda joonega amet ja tervisega seotud ohutegur. See harjutus paneb Sind ilmselt mõtlema, et isegi üsna tuntud ametialade esindajatel võib esineda terviseprobleeme.

9

Amet	
1.	Kokk
2.	Madrus
3.	Raamatupidaja
4.	Arhitekt
5.	Bioloog
6.	Florist
7.	Fotoajakirjanik
8.	Juuksur
9.	Keevitaja
10.	Reporter
11.	Sepp

Võimalik tervisega seotud ohutegur
a. Sundasendis istumisest tingitud öla-, seljahaigused, arvutiga töötamisest tingitud silmahaigused
b. Ettearvamatutest asjaoludest ning suurest liikuvusest tingitud vaimne pinge ja stress
c. Joonistega töötamisest tingitud silmahaigused
d. Rohkest liikumisest tingitud suur füüsiline koormus, aparaatidest tingitud silmahaigused
e. Raskete asjade hoidmisest ja tõstmisest tingitud suur füüsiline koormus, täpsetest liigutustest tingitud silmahaigused
f. Sädemetest tingitud silmahaigused, mürkidest tingitud allergia
g. Seismisest tingitud lihase- ja liigesevalud, kemikaalidest tingitud allergia
h. Merehaigusest tingitud peavalud ja iiveldushood
i. Laboritöödest tingitud allergia
j. Seismisest ja kuumusest tingitud probleemid
k. Lilledega töötamisest tingitud heinapalavik ja väetistest tingitud allergia

Oliged vastused: 1 - j; 2 - h; 3 - a; 4 - c; 5 - i; 6 - k; 7 - d; 8 - g; 9 - f; 10 - b; 11 - e.

Otsi Rajaleidja ametite andmebaasist rajaleidja.ee/ametid kolm endale huvi pakkuvat ametit. Kirjuta need üles ja lisa nende juurde võimalikud tervisega seotud ohutegurid. Mõtle, kas Sul võib tekkida sellega probleeme.

9

- **rajaleidja.ee/huvitegevus**

Siit saad teada, kuidas valida meelepärast huvitegevust, ning leiad lingikogu erinevatest huvitegevusasutustest.

- **rajaleidja.ee/iseloom**

Siit saad teavet isiksuse ja iseloomu kohta ning välja selgitada oma isiksusetüübi. Samuti saad täita töölehti „Iseloomu tugevamad küljed” ja „Millisena teised mind näevad?”.

- **rajaleidja.ee/oskused**

Siit leiad teavet oskuste kohta ja saad täita töölehte „Minu oskused”.

- **rajaleidja.ee/tervis**

Siit saad teada, kuidas on omavahel seotud tervis ja karjääriplaneerimine ning milliste terviseküsimustega peaksid eriala valikul arvestama.

- **rajaleidja.ee/vaartused**

Siit leiad teavet väärtuste ja hoiakute kohta ning saad täita töölehti „Minu väärtused” ja „Väärtuste skaala”.

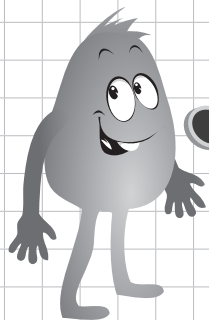
- **rajaleidja.ee/voimed**

Siit leiad teavet võimete kohta ning saad täita töölehti „Võimed ja amet” ja „Milles olen võimekas”.

- **stardiplats.ee**

Siit leiad juhiseid, kuidas oma tegevust ja saadud kogemusi analüüsida ning neid CVsse lisada.

***Pane oma teadmised proovile Rajaleidja
karjäärimängus ja võida auhindu!
rajaleidja.ee/mang***

2. Õppima

Õppimine on eduka inimese elukestev eluviis.

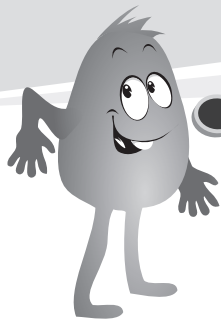
Õppida võib mitut moodi.

- **Formaalõpe** on Sinu igapäevane õppetegevus koolis. Eestis on koolis käimine kohustuslik põhikooli lõpetamiseni või 17aastaseks saamiseni.
- **Mitteformaalne õppimine** toimub väljaspool kooli ja see on vabatahtlik. Mitteformaalse õppe abil arendab inimene end kursuste, koolituste, huviringide jms kaudu. Seda õpet võivad pakkuda nii professionaalsed koolitajad kui ka näiteks vabatahtlikud või eakaaslased.
- **Informaalne õpe** on eesmärgistamata õppimine igapäevaelu olukordades (näiteks kodus remondi tegemisel, õe-vennaga suhtlemisel jm).

Elukutse omandatakse enamasti koolis, kuid kindlasti on väga kasulik ka väljaspool kooli õpitu.

Nende teemadega tegeledki selles peatükis.

**Õppimine avardab Sinu
tulevikuvõimalusi. Kui õppimine
valmistab rõõmu, siis on see ka huvitav.**

9 12 Kk **Minu õpirõõm**

Vali väide, mis iseloomustab Sinu tegutsemist ja mõtteid kõige paremini, ja kirjuta sellele vastav täht sobivasse lahtrisse.

	9	12 Kk
1. Tervitan (sõpru, õpetajaid, naabreid) a. sest nii on kombeks b. ainult vajaduse korral c. alati pärast seda, kui mind on tervitatud d. sest olen heatahtlik ja viisakas		
2. Tulen kooli ja tundi a. õigel ajal, sest ei taha märkust saada b. õigel ajal, sest ei taha, et minu üle naerdaks c. tihti hilinemisega d. õigel ajal, sest olen täpne ning hilinemine häirib teisi ja mind		
3. Tunnis a) käitun asjalikult, kui teised ka nii teevad b) käitun asjalikult ainult õpetajate suhtes, keda ei julge häirida c) püüan märkamatuks jääda d) käitun asjalikult, sest olen õpihimuline		
4. Kodutööd a) püüan enamasti ära teha, sest see mõjutab minu hindeid tunnistusel b) jätan enamasti tegemata c) püüan enamasti ära teha, sest kogu aeg ei jõua spikerdada d) püüan enamasti ära teha, sest need arendavad minu teadmisi ja oskusi		
5. Puudumise korral a) teavitan õpetajat, sest nii peab kooli kodukorra järgi tegema b) ei teavita kedagi c) teavitan õpetajat, sest ei taha, et ta võtaks ühendust minu vanematega d) teavitan õpetajat, sest olen kohusetundlik		
6. Vahetunnis meeldib mulle a) järgmiseks tunniks õppida b) tegemata töid kaaslastelt maha kirjutada c) õpetajaid taga rääkida d) puhata ja sõpradega kohtuda		
7. Väldin vandumist, sest a) see on ropp ja teiste suhtes lugupidamatu b) mul ei ole sellest sooja ega külma c) selle eest võib saada karistada d) oskan olla vahva ja veenev ka muud moodi		
8. Väldin togimisi ja kaklusi, sest a) see on minu vanuses lapsik b) mind see teema ei puuduta c) selle eest võib saada karistada d) sellest võivad tekkida õnnetused ja vigastused		

	9	12 Kk
9. Kooliümbruse a) hoian puhtana, sest koristajal on muudki tööd teha b) hoian puhtana ainult siis, kui teisiti enam ei saa c) puhtuse pärast ei tunne ma muret d) hoian puhtana, sest nii on ilusam ja mugavam		
10. Tagakiusamisest ja koolivägivallast a) räägin täiskasvanule, sest nii on kästud teha b) räägin täiskasvanule, ükskõik, keda või millist olukorda see puudutab c) ei räägi kellelegi d) räägin täiskasvanule, sest see on täiesti vale		
11. Töörahu tundides a) peab õpetaja suutma hoida, sest ta saab selle eest palka b) on igav, pomin ja jutukõmin on huvitavam c) ei ole oluline d) on ka minu vastutusel		
12. Ausus ja teistega arvestamine a) on täiskasvanute kohustused b) on liigne pehmus c) ei tähenda minu jaoks eriti midagi d) toovad sõpru ja autoriteeti juurde		

Loe punktid kokku.

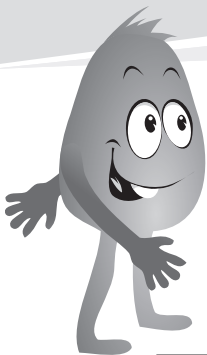
	9	12 Kk
a		
b		
c		
d		
Kokku		

Kui Sinu õpirõõm jäi alla 12 punkti, siis mis on selle põhjus? Kuidas saaksid seda suurendada? Vajaduse korral pea nõu Rajaleidja keskuse nõustajaga, klassijuhataja või lähedastega.

[illegible]

Kas õppimise tahe ja rõõm on kolme aasta jooksul kasvanud või kahanenud? Mis on selle põhjus? Vajaduse korral pea nõu Rajaleidja keskuse nõustajaga, klassijuhataja või lähedastega.

[illegible]

Kui Sulle meeldib õppida üldaineid (matemaatika, eesti keel jne), arutleda, lahendada mõttetööd nõudvaid ülesandeid, lugeda ja uurida, võiksid kaaluda oma haridustee jätkamist gümnaasiumis. Kui Sind haarab rohkem praktiline tegevus, tasub mõelda õppimisele kutsekoolis. Seal õpid ametit ja jätkad selle kõrval ka üldainete õppimist, et saada kutsekeskharidus.

9 Gümnaasium või kutsekool?

Tabel I. Tõmba sobivale vastusevariandile ring ümber ja liida seejärel punktid kokku.

9

Arvan, et	Jah, kindlasti	Peaaegu nõus	Ei, mitte sugugi
üldhariva teooria õppimisest aitab praeguseks küll	3	2	1
mõne aasta pärast tahan olla materiaalselt iseseisev	3	2	1
edasised õpingud peavad olema praktilist laadi, sest tahan teha midagi, mille tulemus on nähtav	3	2	1
konkreetsed ametid õppides saan erialased oskused, et töötada soovitud alal	3	2	1
pean omandama suhtlemisoskusi ja üldteadmisi, et saada hakkama nii erinevates ametites kui ka igapäevaelus	3	2	1
võiksin õppida kutsekoolis, kus on rohkem tööpraktikat kui gümnaasiumis	3	2	1
olen valmis pärast gümnaasiumi edasi õppima rakenduskõrgkoolis, kus on praktilisem õppekava	3	2	1
mul on parem jätkata õpinguid gümnaasiumis, sest tahan eriala õppida ülikoolis	1	2	3
võiksin õppida veel aastaid, sidumata ennast kindla eriala või valdkonnaga	1	2	3
tahaksin omandada pärast gümnaasiumi kõrgkoolis teaduslikke või kunstierialasid ja olen valmis selle nimel õppima veel kümme aastat	1	2	3
Liida punktid ülevalt alla kokku ja leia kogusumma	+	+	=

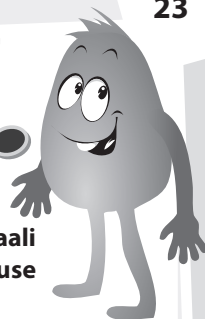
10–16 punkti – Sulle meeldivad teoreetilist laadi teadmised. Gümnaasium oleks Sinu jaoks hea võimalus saada tugev alus kõrgkooliõpinguteks.

17–23 punkti – hindad nii teoreetilisi teadmisi kui ka praktilist töösust. Gümnaasiumi kõrval on heaks võimaluseks ka erinevad kutsekoolid.

24–30 punkti – oled rohkem praktilise suundumusega. Sinu jaoks võiks kutsekool olla hea võimalus saada kiiremini erialateadmised ja -oskused ning asuda tööle.

Et Sul tekiks valikuvõimalused, kogu infot.

9 Milline kool sobib?

LÄHEN KUTSEKOOLI

Kui eelmise harjutuse põhjal selgus, et Sulle sobib kutsekool, mine portaali kutseharidus.ee. Vali vasakul pool olevast menüüst rubriik „Põhihariduse baasil” ja täida tabel.

1. Kirjuta siia Sulle huvi pakkuv valdkond (näiteks puidutöötlus, koduteenindus, turism ja vaba aeg).	
2. Milliseid erialasid see valdkond hõlmab (kui hoiad kursorit valdkonna peal, tulevad nähtavale erialad)?	
3. Milline neist erialadest pakub Sulle kõige enam huvi?	
4. Loe eriala tutvustust ja kirjuta, miks see Sulle huvi pakub.	
5. Otsi koolide kodulehtedelt, millised on selle eriala sisseastumistingimused.	
6. Kirjuta kolm kooli, kus saab seda eriala õppida, ja põhjenda iga kooli puhul, miks just see Sulle sobib.	
1.	
2.	
3.	
7. Otsi koolide kodulehtedelt, millised on sealsed huvi- ja sportimisvõimalused.	
1.	
2.	
3.	
8. Kas vajad nendes koolides õppimiseks õpilaskodu? Uuri koolide kodulehtedelt, kas neil on õpilaskodu olemas ja millised on sealsed elamistingimused?	
1.	
2.	
3.	
Mulle pakub huvi	(eriala nimetus) ja ma lähen seda õppima (kutsekooli nimi)

Alati võiksid mõelda enda jaoks valmis vähemalt ühe varuvariandi juhuks, kui esimene eelistus mingil põhjusel ei toimi. Et valikuvõimalused oleksid suuremad, võiksid sama harjutuse veel ühe-kahe erialaga läbi teha.

Varuvariant 2: eriala:		, kool:	
Varuvariant 3: eriala:		, kool:	

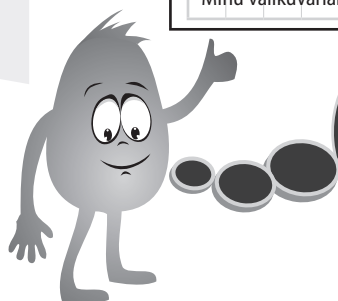

LÄHEN GÜMNAASIUMI

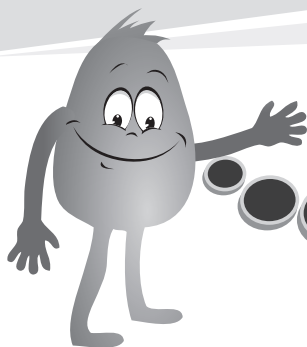
Kui selgus, et Sulle sobib gümnaasium, siis täida alltoodud tabel. Selle juures on Sulle abiks link rajaleidja.ee/gymnaasiumid ja koolide kodulehed. See harjutus aitab muu hulgas mõista, et gümnaasiumi valikul on peale riigieksamitulemuste olulised ka muud asjad.

9

1. Kirjuta kolm gümnaasiumi, kus eelistad edasi õppida.		
1. kool:	2. kool:	3. kool:
2. Kas nendes koolides on õppesuunad? Kui jah, siis millised?		
3. Milliseid võõrkeeli nendes koolides õpetatakse?		
4. Millised huvi- ja spordiringid nendes koolides tegutsevad?		
5. Millised on nende koolide sisseastumistingimused?		
6. Mis on nende koolide juures veel oluline (näiteks maine, kaugus kodust, sõprade eelistus, nüüdisaegsed õppetingimused, vilistlased jms)?		
Minu valikuvariant 1:		
Minu valikuvariant 2:		
Minu valikuvariant 3:		

**Kutsekoolide ja gümnaasiumite
kohta saad lähemat teavet
Rajaleidja keskustest, Rajaleidja
portaalist või infomessidelt.**

Peatselt lõpetad gümnaasiumi. See ei taga Sulle aga veel huvitavat ja tasuvat tööd. Enamik oskustöölisi, spetsialiste ja juhte on kutse- või kõrgharidusega. Kui oled huvitatud põhjalike teoreetiliste teadmiste omandamisest, võiksid kaaluda oma haridustee jätkamist kõrgkoolis. Kui soovid rohkem praktilist tegevust kui teooriat, tasub mõelda õppimisele kutsekoolis.

12 Kutsekool või kõrgkool?

Tabel I. Tõmba sobivale vastusevariandile ring ümber ja liida seejärel punktid kokku.

12

Arvan, et	Jah, kindlasti	Peaaegu nõus	Ei, mitte sugugi
teooria õppimisest aitab praeguseks küll	3	2	1
tahan võimalikult kiiresti olla materiaalselt iseseisev	3	2	1
edasised õpingud peavad olema praktilist laadi, sest tahan teha midagi, mille tulemus on nähtav	3	2	1
kutsekoolis õppides omandan erialased oskused, et töötada soovitud alal	3	2	1
võiksin õppida kutsekoolis, kus on rohkem praktikat kui kõrgkoolis	3	2	1
õpin meelsamini kutsekoolis, kus on praktilisem õppekava ja vahel ka lühem õppeaeg	3	2	1
jätkan õpinguid kõrgkoolis, sest soovin töötada kõrgharidust nõudval erialal	1	2	3
võiksin õppida veel mitu aastat, sidumata ennast kindla eriala või valdkonnaga	1	2	3
olen kõrgkoolis õppides valmis jätkama õpinguid magistri- ja doktoriõppes	1	2	3
Liida punktid ülevalt alla kokku ja leia kogusumma	+	+	=

9–14 punkti – Sulle meeldivad teoreetilist laadi teadmised, mida saad akadeemilisest kõrgkoolist.

15–22 punkti – hindad nii teoreetilisi teadmisi kui ka praktilist tööoskust. Akadeemilise kõrgkooli kõrval on heaks võimaluseks ka rakenduslik kõrgharidus.

23–27 punkti – oled rohkem praktilise suundumusega. Sinu jaoks võiks kutsekool olla hea võimalus saada kiiremini erialateadmised ja -oskused ning asuda tööle.

**Korrektne ja hästi leitav info
õppimis- ja töövõimalustest
on elukutsevalikul
asendamatu.**

12 Milline kool sobib?

LÄHEN KUTSEKOOI

Kui eelmise harjutuse tulemusest selgus, et Sulle sobib kutsekool, siis mine portaali kutseharidus.ee. Vali vasakust menüüst rubriik „Keskkõrghariduse baasil” ja täida tabel.

12

1. Kirjuta siia Sulle huvi pakkuv valdkond (näiteks puidutööstlus, koduteenindus, turism ja vaba aeg).

2. Milliseid erialasid see valdkond hõlmab (kui hoiad kursorit valdkonna peal, tulevad nähtavale erialad)?

3. Milline neist erialadest pakub Sulle kõige enam huvi?

4. Loe eriala tutvustust ja kirjuta, miks see Sulle huvi pakub.

5. Otsi koolide kodulehtedelt, millised on selle eriala sisseastumistingimused.

6. Kirjuta kolm kooli, kus saab seda eriala õppida, ja põhjenda iga kooli puhul, miks just see Sulle sobib.

7. Otsi koolide kodulehtedelt, millised on sealsed huvi- ja sportimisvõimalused.

8. Kas vajad nendes koolides õppimiseks õpilaskodu? Uuri koolide kodulehtedelt, kas neil on õpilaskodu olemas ja millised on sealsed elamistingimused?

Mulle pakub huvi

(eriala nimetus) ja ma lähen seda õppima

(kutsekooli nimi)

Alati võiksid mõelda enda jaoks valmis vähemalt ühe varuvariandi juhuks, kui esimene eelistus mingil põhjusel ei toimi. Et valikuvõimalused oleksid suuremad, võiksid sama harjutuse veel ühe-kahe erialaga läbi teha.

12

Varuvariant 2: eriala:

, kool:

Varuvariant 3: eriala:

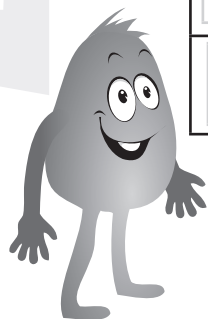
, kool:

Kui eelmise harjutuse tulemusest selgus, et Sulle sobib kõrgkool, siis vali link rajaleidja.ee/korgkoolid ja täida tabel.

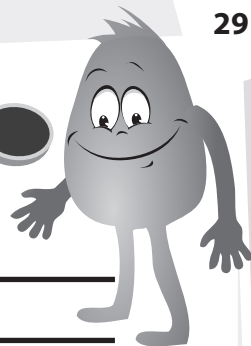
12

(eriala nimetus) ja ma lähen seda õppima
(kõrgkooli nimi)

**Vajaduse korral pea nõu karjääri-
nõustajaga Rajaleidja keskusest
või otsi lisateavet internetist.**

**Pärast kutsekooli lõppu avaneb Sul
tööturul tuhat võimalust, kuid Sa
võid ka õpinguid jätkata.**

Kk *Õpin edasi või lähen tööle?*

Vasta esmalt küsimustele ja täida siis Sulle sobiv tabel.

Millisel erialal õpid praegu?

[illegible]

Mida kavatsed teha pärast kooli lõpetamist? (tee sobivasse kasti rist)

☐

lähen tööle

☐

jätkan õpinguid kõrgkoolis

☐

jätkan õpinguid kutsekoolis uuel erialal

☐

muu, kirjuta siia:

LÄHEN TÖÖLE

Millistes valdkondades võid pärast kooli lõpetamist tööle asuda (näiteks ehitus, teenindus, auto-
maatika, põllumajandus, turism jms)?

1.

2.

3.

Millistel põhjustel on Sul vaja pärast kooli lõpetamist töö kõrvalt end pidevalt täiendada?

1.

2.

3.

LÄHEN KÕRGKOOI

Millist eriala plaanid õppida kõrgkoolis?

Miks plaanid õppida sellel erialal?

Millises koolis plaanid seda eriala õppida?

Millised on selle kooli sisseastumistingimused?

Kirjuta siia kolm ainet selle eriala õppekavast, mis pakuvad Sulle eriliselt huvi.

Väljaspool Eestit õppimine on huvitav ja põnev, ent uude keskkonda elama asumine on ka väga suur muutus. Seetõttu tasub ootamatute olukordade vältimiseks ning ebameeldivustest ja pettumustest hoidumiseks end põhjalikult ette valmistada.

12 Kk Õpirändama?

Hinda oma keeleoskust, kultuuriliste erinevustega sobitumise võimet, psühholoogilist ja praktilist ettevalmistust õpirändamiseks. Värvide järel olev tordiviil ära:

- punane – üldse mitte
- kollane – vähesel määral (vajan palju toetamist, veel õppimist, harjutamist)
- sinine – rahuldaval, piisaval tasemel (saan enamasti hakkama, keerulistes olukordades võib tekkida raskusi)
- roheline – väga heal tasemel (olen kindel, et saan hästi hakkama, ei karda mingeid raskusi).

VÕORKEELEOSKUS

Kas Sa oskad Sulle huvi pakkuva maa kõnekeelt?

Kas Sa oskad lugeda mõnes võõrkeeles?

Kas Sa oskad kirjutada mõnes võõrkeeles?

Kas oled valmis õppima uusi sõnu, erialatermineid?

Kas Sul on eelteadmisi kohalikust murdest?

VÕIME SOBITUDA KULTUURILISTE ERINEVUSTEGA

Kas Sa tead, millised on Sulle huvi pakkuva riigi erinevused võrreldes Eesti koolisüsteemiga?

Kas Sa tead, milline on perekultuur Sulle huvi pakkuv riigis?

Kas Sa tead, millised on omavahelise suhtlemise omadused Sulle huvi pakkuv riigis (noor-noor; noor-õpetaja, noor – majutuspere vanemad jms)?

Kas Sa tead, millised on vaba aja veetmise võimalused Sulle huvi pakkuv riigis?

Kas sa tead, millised on tavaelu eripärad Sulle huvi pakkuv riigis (söögi-ajad, magamamineku aeg, kaupluste lahtioleku aeg jm)?

Kas kohaned suurte tavaelumuutustega kiiresti?

PSÜHHOLOOGILINE ETTEVALMISTUS

Kas Sa suudad võõras kohas esimestel nädalatel tavapärase ülepingega toime tulla?

Kas Sa suudad võõras keskkonnas üksiolekuga kohaneda?

Kas Sa suudad võõraste inimestega kohaneda?

Kas Sa suudad olla järjekindel vaatamata eettulevatele raskustele võõras riigis?

PRAKTLINE ETTEVALMISTUS

Kas Sa tead, mida täpselt huvipakkuva riigi väljavalitud koolis õpitakse?

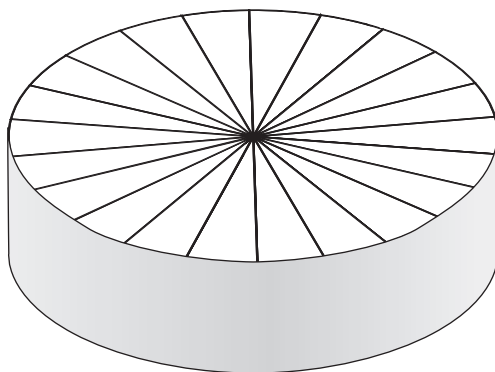
Kas Sa tead täpselt õppimise ajakava ja sisseastumistingimusi (millal on kursused, katsed, eksamid jne)?

Kas Sa tead, millised on õppetöö eripärad (palju suulist/kirjalikku vastamist, iseseisvat tööd jne)?	
Kas Sa tead, kus Sa elama hakkad?	
Kas Sa tead, kellega Sa veel kokku puutud (nii elu- kui ka õppimiskohas)?	
Kas Sa tead, millised on Sulle huvi pakkuvast koolis keelenõuded?	
Kas Sa tead, millised on Sinu finantsvõimalused?	

Loe tulemused kokku: punaseid lõike: , kollaseid lõike: ,
siniseid lõike: , rohelisi lõike:

Kanna oma tulemused suurele tordile, värvides oma lõigud vastava värviga ära.

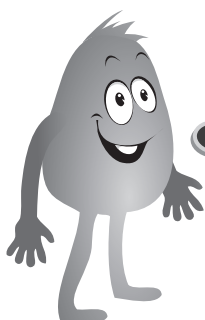
Millist värvi on tordil kõige rohkem?

PUNANE – Sa ei ole veel õpirändeks valmis. Töenäoliselt sobib Eestis või sarnase kultuuriga lähivälismaal õppimine Sulle paremini. Kui plaanid minna võõrsile õppima, siis peaksid Sulle huvi pakkuva maa eluolu ja õppimistingimusi rohkem uurima.

KOLLANE – Sa ei ole õpirändeks veel päris valmis. Sul võib olla raskusi kohanemisega. Kui otsustad minna välismaale, uuri hoolega, millised on sealsed õpikeskkonna ja igapäevaelu omadused. Mida rohkem tead, seda paremini kohaned ja saavutad soovitud õpitulemused.

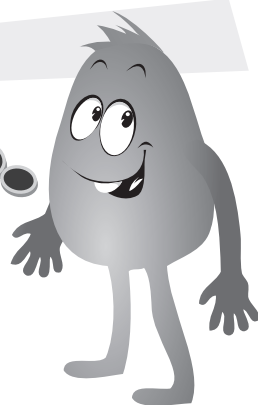
SININE – saaksid hakkama, kuid mõnikord võib Sul tekkida vajadus küsida abi või lisateavet.

ROHELINE – oled õpirändeks hästi valmistunud! Edu!

**Lisateabe otsimiseks vali link
rajaleidja.ee/euroopasse ja pea nõu
juba välismaal käinud noortega.**

Haridusteel
ei ole tupikuid!

9 12 Kk *Minu haridustee*

9

Vaata skeemilt, kus Sa praegu oled. Millisest elukutsest Sa unistad? Kus koolis seda õppida saab? Värvige joonisel rohelisteks need nooled, mis näitavad Sinu edasist haridusteed selleni jõudmiseks. Vajaduse korral lisa oma haridusteele (tõmba ise nool) töötamine, õppimine ja töötamine välismaal, vabatahtlik teenistus, praktika või ajateenistus.

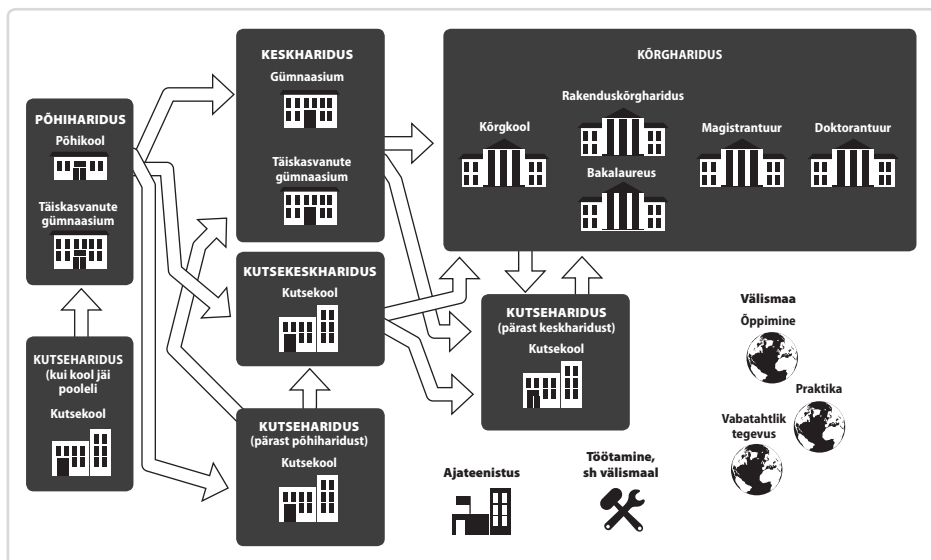
12

Kas Sinu plaanides on midagi muutunud? Värvige joonisel siniseks nooled, mis näitavad Sinu haridusteed nüüd. Vajaduse korral lisa oma haridusteele (tõmba ise nool) töötamine, õppimine ja töötamine välismaal, vabatahtlik teenistus, praktika või ajateenistus.

Kk

Kas Sinu plaanides on midagi muutunud? Värvige joonisel kollaseks nooled, mis näitavad Sinu edasist teed. Vajaduse korral lisa oma haridusteele (tõmba ise nool) töötamine, õppimine ja töötamine välismaal, vabatahtlik teenistus, praktika või ajateenistus.

- **kutseharidus.ee**

Siit saad valdkondade ja erialade kaupa otsida Sulle huvi pakkuvat kutsekooli.

- **rajaleidja.ee/ettevalmistuseksamiteks**

Siit leiad ligi kakskümmend soovitus, mida teha enne eksamit ja selle ajal.

- **rajaleidja.ee/euroopasse**

Siit leiad kogu vajaliku teabe välismaale tööle- või õppimamineku ja sealt naasmise kohta. Siin pakutav teave puudutab võõrsileminekut nii otse gümnaasiumist, kutse- või kõrgkoolist kui ka kooliväliselt.

- **rajaleidja.ee/gümnaasiumilopetajale**

Siit saad teavet kõikide oma edasiste võimaluste kohta. Sul on võimalik otsida kutse- ja kõrgkoole erialade kaupa ning leida teavet ajateenistuskohustuse, ravi-kindlustuse ja riigieksamite, sh materjalide, aegade ja ettevalmistuskursuste kohta.

- **rajaleidja.ee/haridustooleht**

Siit leiad haridusteelised töölehed, mis aitavad lahti mõtestada erinevaid erialavalikuga seotud küsimusi.

- **rajaleidja.ee/homme**

Siit saad teada, millistel ametialadel ja millistes majandussektorites vajatakse töötajaid kõige rohkem – need valides võid olla enam-vähem kindel, et õpid erialal, kus tööd ei ole väga raske leida.

- **rajaleidja.ee/koolpooleli**

Kui Sul on põhikool, gümnaasium, kutse- või kõrgkool jäänud mingil põhjusel pooleli, siis siit saad teada, kuidas haridusteed jätkata.

- **rajaleidja.ee/korgkoolid**

Siit saad valdkondade ja erialade kaupa otsida Sulle huvi pakkuvat kõrgkooli.

- **rajaleidja.ee/kutsekoolilopetajale**

Ükskõik kas läksid kutsekooli pärast põhikooli või gümnaasiumi – sellelt lehelt saad teada kõik oma edasised võimalused.

- **rajaleidja.ee/pohikoolilopetajale**

Siit saad teavet kõikide oma edasiste võimaluste kohta. Siin on kõikide Eesti gümnaasiumite lingid, Sul on võimalik otsida kutsekoole erialade kaupa ja leida teavet lõpu-eksamite, sh materjalide, lõpueksamite aegade ja ettevalmistuskursuste kohta.

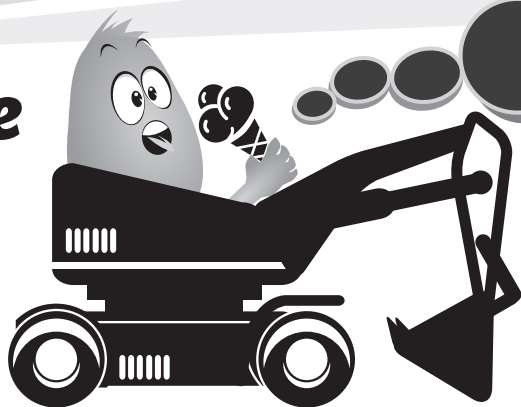
- **rajaleidja.ee/kalender**

Siit saad kuupäevalises järjekorras teavet nii kutse- kui ka kõrgkoolide avatud uste päevade kohta.

3. Tööle

Suure osa elust veedab inimene tööd tehes ja seepärast on elukutse- ja töökohavalik väga olulised. Need mõjutavad Sinu edasist elu – sissetulekut, elukohta, vaba aja veetmise võimalusi, rahulolu iseenda ja maailmaga. Seega saab öelda, et töö ei eksisteeri meie muust elust eraldi, vaid on sellega tihedalt seotud.

Nende teemadega tegeledki selles peatükis.

9 Minu teadmised töömaailmast

Tee iga väite taha sobivasse tulpas rist.

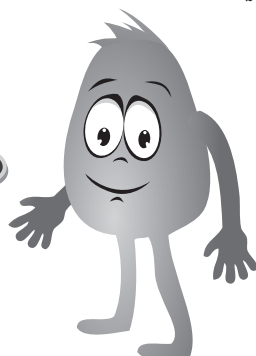
9

	Nõus	Ei ole nõus
Enamikul inimestest on oma elu jooksul mitu töökohta		
Saan töötamisioskusi juba õpingute ajal arendada		
Parimad ametid on need, kus palk on kõige kõrgem		
Elukutset valides on kasulik vestelda inimestega, kelle amet mulle meeldib		
Ühe inimese pikaajaline töötuks jäämine ei mõjuta teisi pereliikmeid		
Soovitud asjade ostmiseks on lihtne raha koguda, kui on olemas töökoht		
Mehed ja naised sobivad tehniliste ametite peale võrdselt ühtemoodi		
Võib juhtuda, et töökoha kaotamisel peab uue leidmiseks ümber õppima		
Kui ma töötan hästi ja annan endast parima, ei kaota ma töökohta kunagi		
Et olla õnnelik, peab olema kõrgepalgaline töökoht		

Vastused

1. Oige vastus: nõus. Töökohad muutuvad. Uusi asutusi tuleb juurde ja osa neist kaob. Ka inimene ise areneb aastate jooksul. Inimese tööiga on ju ligikaudu 40 aastat pikk.
2. Oige vastus: nõus. Ka siis, kui on soov end täielikult õppimisele pühendada, jääb võimalus töötada koollivahelajal.
3. Oige vastus: ei ole nõus. Kõrge palgaga töö ei pruugi vastata inimese huvidele.
4. Oige vastus: nõus. Oma ala asjatundjad võivad rääkida oma tööst midagi niisugust, mida internetist ei pruugi leida.
5. Oige vastus: ei ole nõus. Ühe inimese töötuks jäämine mõjutab otseselt teisi pereliikmeid nii rahalises mõttes kui ka emotsionaalselt.
6. Oige vastus: ei ole nõus. Palga suurusel on olemas, kas kogumiseks jääb raha üle või mitte.
7. Oige vastus: nõus. Edukas tehnilistel aladel olemine ei ole võimatu, mitte soost.
8. Oige vastus: nõus. See on tõenäoline, sest töömaailm muutub kiiresti.
9. Oige vastus: ei ole nõus. Isegi kui väga hästi töötada, ei pruugi üks töökoht jääda elu lõpuni – firmad ja töökohad muutuvad.
10. Oige vastus: ei ole nõus. On väljendub erinevate eluvõimaluste (hobid, töö, pere-kond, sõbrad jms) kooskõlas.

**Töömaailma tundmine
aitab teha parema
elukutsevaliku.**

**Igast kogemusest
on võimalik midagi
õppida.**

9

12

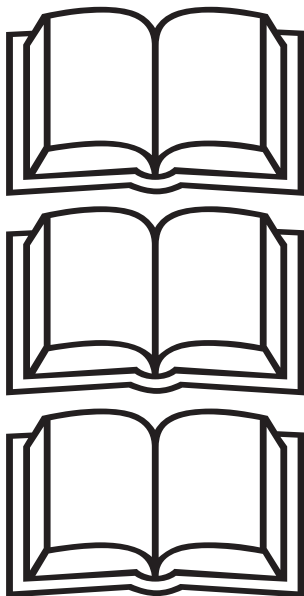
Minu töökogemused

Kas oled näiteks vanavanemate juures aiatöid teinud (rohinud, kaevanud peenraid, kastnud, korjanud marju jne), aidanud korraldada ühte vahvat klassiõhtut (mõelnud välja mõne tegevuse ja kavandanud selle elluviimist, otsinud vahendeid, teavitanud teisi jne), käinud vabatahtlikult abiks koristuskampaanias, hoolitsenud loomade eest, teinud kaastööd koolilehele, osalenud õpilasesinduse töös, teeninud suvevaheajal taskuraha, viibinud praktikal vm?

Analüüsi küsimuste abil kolme enda jaoks olulisemat töökogemust. Kui soovid, võid vihiku tühjadele lehekülgedele raamatuid juurde joonistada. Kirjuta oma kogemus raamatusse ning esitatud küsimuste vastused ruudustikule.

9

Millised olid Sinu tööülesanded? Kuidas toime tulid? (Sinu enda hinnang, teiste tagasiside jms) Mida Sa sellest kogemusest õppisid?

Kõik kogemused ei pruugi iga elukutse juures vajalikud olla. Millise elukutse puhul võiks nendest kogemustest kasu olla?

9

**Enda kogemused saad CVsse
kirjutada portaalis stardiplats.ee.**

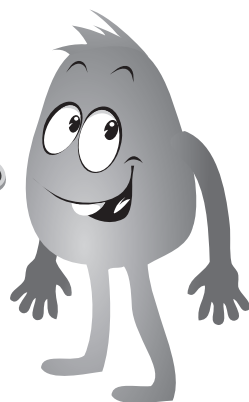

Millised olid Sinu tööülesanded? Kuidas toime tulid? (Sinu enda hinnang, teiste tagasiside jms) Mida Sa sellest kogemusest õppisid?

Kõik kogemused ei pruugi iga elukutse juures vajalikud olla. Millise elukutse puhul võiks nendest kogemustest kasu olla?

**Ära unusta enda kogemusi
CVsse kirjutada!**

Enne elukutse valimist on mõistlik uurida, milliseid ameteid on olemas ja milline on nende sisu. Nii saad paremini otsustada, kas elukutse sobib Sinu isiksusetüübiga.

9

9

Oled artistik tüüp – Sul on suur loovus, rikkalik fantaasia, hindad originaalsust	sisekujundaja, modell, stilist, kirjanik, florist, fotokunstnik, muusik, arhitekt, dirigent, näitleja, moekunstnik, lavastaja, illustraator, koomiksiste joonistaja, juuksur, kosmeetik, kunstnik, rahvatantsujuht, tantsija, disainer, dekooraator, laulja, tootedisainer, kujundaja, jumestaja, kostümeerija, lavakunstnik, tsirkuseartist, baleriin, ehtekunstnik
Oled intellektuaalne tüüp – Sulle meeldib teha keerulist mõtetööd, uurida, analüüsida, üldistada, järeltada, oled teadmishimuline	programmeerija, politoloog, keeleteadlane, arvutianalüütik, meteoroloog, geeniuuriija, õppejõud, finantsanalüütik, kirurg, teadustöötaja, arheoloog, etnograaf, analüütik, insener, bioloog, hambaarst, füüsik, laborianaalüütik, loomaarst, mehaanikainsener, keemik, hüdroloog, tõlk, ajaloolane, geoloog
Oled praktiline tüüp – pead lugu selgetest, konkreetsetest ülesannetest, eelistad teha praktilist tööd	ehitaja, kalur, autodiagnostik, aednik, bussijuht, elektrik, maaler, tisler, pottsepp, autolukksepp, betoneerija, kangur, katlamasinist, kokk, kondiiter, keevitaja, kelner, ettekandja, laevamehaanik, madrus, massöör, mesinik, metsnik, müürsepp, päästja, puhastusteenindaja, sepp, õmbleja, teetöökline, tõstukijuht, trükikal, veoautojuht, rästep, taimekasvataja, aknapaigaldaja, elektroonikaseadmete koostaja
Oled ettevõtlik tüüp – eelistad energilist tegutsemist, uute ideede elluviimist, inimeste veenmist, juhtimist	poliitik, filmiprodutsent, müügi-juht, telereporter, kaupluse juhataja, direktor, juhatuseseimes, tegevjuht, määndžer, suhtekorraldaja, firmajuht, kinnisvaraasjat, diplomaat, projektijuht, ajakirjanik, suurta-lupidaja, ettevõtja, koolitusjuht, kindlustusagent, laevakapten, müügiesindaja, müügiuht, politseikonstaabel, reiskorraldaja, tegevtoimetaja
Oled konsentsionaalne tüüp – eelistad tööd, kus on kindlad selge-piirilsed ülesanded, reeglid ja kord-mis eeldavad täpsust ja korrektsust	notar, pangateller, audiitor, arhiivaar, andmesisestaja, tolliametnik, raamatupidaja, farmitseut, laborant, posti-ametnik, küljendaja, kriminalis-tikaekspert, advokaat, statistik, arhiiviinspektor, börsimaakler, dokumendihaldur, farmatseut, kohtunik, kvaliteedijuht, lennu-juht, maksuinspektor, logistik, muuseumi peavarahoidja, opto-metrlist, programmeerija, posti-töötleja, raamatukoguhooldja

9

Töenäoliselt meeldivad Sulle just sellise iseloomuga ametid. Uuri nende kohta täpsemalt Rajaleidja ametite andmebaasist rajaleidja.ee/ametid. Sealt saad teavet töö sisu, tööttingimuste, tervisenõuete, oskuste, väljaõppe jm kohta.

9 12 Kk **Minu perekonna ametipuu**

Märgi puule, millis(t)es ameti(te)s võiksid Sa töötada järgneva 20 aasta jooksul?

MINA 9. KLASSIS:

isa: tädi:

onu:

vanaema: vanaisa:

vanavanaema: vanavanaema:

vanavanaisa: vanavanaisa:

MINA 12. KLASSIS VÕI KUTSEKOOLI LÕPUS:

ema: tädi:

onu:

vanaema: vanaisa:

vanavanaema: vanavanaema:

vanavanaisa: vanavanaisa:

12 Kk

NB! Lisaks ametinimetusele uuri oma perekonnalt, mida pidi/peab mingis ametis tegema ja milliseid eeldusi ja teadmisi selleks vaja oli/on.

Abivahend kogu kooliperioodil

Täida tabel üks kord, kuid jälgi siinseid juhiseid iga kord, kui tööle kandideerid.

Tööle kandideerimiseks tuleb Sul tavaliselt esitada tööandjale oma CV ja motivatsioonikiri. Nende koostamisel pead mõtlema, milliseid teadmisi ja oskusi sellel töökohal vaja läheb. Seega ei saa Sa koostada ühesugust CVd ja motivatsioonikirja iga kord, kui tööle kandideerid. Motivatsioonikiri on tööle kandideerimisel sama tähtis kui CV. Selle järgi vastab tööandja peamisele küsimusele „Miks ma peaksin just Sinu valima?“.

12 Kk

12 Kk

[illegible]

Lp _____ (personalijuhi ja/võihataja nimi)

Soovin kandideerida Teie väljakuulutatud konkursil ametikoha täitmiseks või Soovin tulla teie ettevõttesse erialasele praktikale valdkonnas.

Olen praegu kooli õpilane. Pärast kooli lõppu sooviksin (räägi oma tuleviku-
plaanidest, kaugematest eesmärkidest)

Olen sellest töökohast/praktikakohast huvitatud, sest

(näita oma huvi töökogemuse saamise vastu ning ettevõtte, ametikoha ja tööülesannete vastu).

9

12

Mina internetis

Mine Google'i otsimootoris ja sisesta sinna oma nimi. Nüüd kirjuta oma nimi alloleva arvutiekraani otsingulahtrisse ning kanna kuus esimest Google'i otsingu tulemust ettenäidatud kohtadesse. Tõmba maha tulemused, mis näitavad Sind ebasoodsast küljest, ning tee ring nende vastuste ümber, mis näitavad Sind heas valguses. Oluline on teada, et isegi kui Sa eemaldad internetist Sind mitte kõige paremini kajastavad tulemused, siis Google näitab neid veel mõnda aega.

[illegible]

Milline on Sinu e-posti aadress? Kui see on näiteks pussuke@gmail.com või kiisuke@hotmail.com, siis mõtle, mida võib sellest arvata kooli vastuvõtukomisjon või tööandja. Soovitav e-posti aadress on kujul eesnimi.perekonnanimi@.....

- **rajaleidja.ee/ametid**

Siit leiad üle kolmesaja ameti- ja kutsealakirjelduse, mida ilmestavad fotod ning videod. Sa saad lugeda eri ametite töötingimustest, väljaõppevõimalustest, tervisenõuetest, vajalikest teadmistest ja oskustest ning isikuomadustest.

- **aktiva.ee**

Siit leiad juhised, kuidas asutada oma ettevõtet ja seda tulemuslikult üleval pidada.

- **cv.ee, cvkeskus.ee, hyppelaud.ee**

Nendest portaalist soovitame endale tööd otsida. Siit leiad ka hooajatöö pakkumisi.

- **eures.ee**

Siit saad teada, millised võimalused avanevad Sul täisealisena välismaal töötamisel. Siin leidub nii tööpakkumisi kui ka võõrsil töötamise teemal nõustajate kontaktandmeid.

- **stardiplats.ee**

Abivahend oma kogemuste analüüsiks ning sisuka ja isikupärase CV koostamiseks.

- **tootukassa.ee**

Siit leiad tööpakkumiste andmebaasi, viited teistele andmebaasidele, tööle kandideerimiseks vajaliku dokumentatsiooni ja nõuanded tööle kandideerimiseks. Samuti saad teada, millised on Sinu võimalused, kui oled ennast töötuna arvele võtnud.

- **rajaleidja.ee/palk**

Siit saad teada, miks on Su töölepingus kirjas üks summa, aga palgapäeval saad kätte hoopis teise summa.

- **rajaleidja.ee/taskuraha**

Siit leiad kaheksa nippi, mis aitavad Sul läbi mõelda kõik etapid alates tööle kandideerimisest kuni töölepingu sõlmimiseni. Samuti saad teada, mitu tundi tohid Sa oma vanuses töötada ja millised on muud seaduspiirangud.

- **rajaleidja.ee/too**

Siit leiad kõik vajaliku, mida pead teadma töömaailmast, sh töö otsimise, töösuhte loomise, vajalike dokumentide, palga, puhkuse, ravikindlustuse, välismaal töötamise, seaduste jms kohta.

- **rajaleidja.ee/tootoolehed**

Siit leiad töölehed, mis aitavad lahti mõtestada erinevaid töömaailmaga seotud küsimusi.

4. Planeerin ja saavutan

Parim viis jõuda oma eesmärkides selgusele on need üles kirjutada. Siis hakkab kujutlusvõime nendega tegelema ja Sa suudad oma eesmärkide saavutamiseks tehtavat paremini ette kujutada.

**Minu
tulevikuplaan
9. klassis**

**Minu
tulevikuplaan
12. klassis**

**Minu
tulevikuplaan
kutsekooli
lõpus**

Selles peatükis saadki oma tulevikku planeerida.

9 Minu tulevikuplaan

KUHU MA TAHAN JÕUDA?

Pärast põhikooli: vt lk 21, 23

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Pärast gümnaasiumi/kutsekooli: vt lk 33, 43

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MIDA MA OLEN SELLEKS TEINUD?

KOOLIS (üldine õppeedukus, keskendumine tulevikuerialal vajaminevatele ainetele jms)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

VÄLJASPOOL KOOLI vt lk 7, 39

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MIS MIND TAKISTAB?

(õppeedukus, vajalikud kogemused, oskused, võimed, nõrk iseloom, tervisega seotud ohutegurid, raha jm)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MINU OSKUSED, VÕIMED JA ISELOOM, MIS AITAVAD MU EESMÄRKE SAAVUTADA vt lk 6, 8, 12

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MILLEGA PEAN VEEL ARVESTAMA?

(sõjavägi, pere loomine, raha, kohustused perekonna ees, omaette elama asumine, haigekassa, kodu asukoht jm)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MIDA MA PEAN VEEL TEGEMA?

(õppeedukuse parandamine, õppimisvõimaluste uurimine, teabe otsimine ametite kohta, Rajaleidja keskuse külastamine, hobidega tegelemine, vajaliku kogemuse omandamine jm)

Pärast põhikooli seatud sihi saavutamiseks (teen mida?):

1.																			
2.																			
3.																			
4.																			
5.																			

Pärast gümnaasiumi/kutsekooli seatud sihi saavutamiseks (teen mida?):

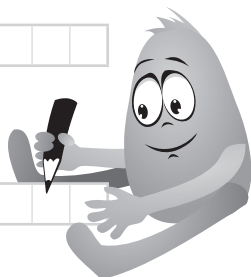
1.																			
2.																			
3.																			
4.																			
5.																			

Kuupäev:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Allkiri:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

12 Minu tulevikuplaan

KUHU MA TAHAN JÕUDA?

Pärast gümnaasiumi: vt lk 25, 27, 31

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Viie aasta pärast: vt lk 33, 43

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MIDA MA OLEN SELLEKS TEINUD?

KOOLIS (üldine õppeedukus, keskendumine tulevikuerialal vajaminevatele ainetele jms)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

VÄLJASPOOL KOOLI vt lk 7, 39, 45

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MIS MIND TAKISTAB?

(õppeedukus, vajalikud kogemused, oskused, võimed, nõrk iseloom, tervisega seotud ohutegurid, raha jm)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MINU OSKUSED, VÕIMED, VÄÄRTUSED JA ISELOOM, MIS AITAVAD MU EESMÄRKE SAAVUTADA vt lk 6, 8, 11, 12

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MILLEGA PEAN VEEL ARVESTAMA?

(sõjavägi, pere loomine, raha, kohustused perekonna ees, omaette elama asumine, haigekassa, kodu asukoht jm)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MIDA MA PEAN VEEL TEGEMA?

(õppeedukuse parandamine, õppimisvõimaluste uurimine, teabe otsimine ametite kohta, Rajaleidja keskuse külastamine, hobidega tegelemine, vajaliku kogemuse omandamine jm)

Pärast gümnaasiumi seatud sihi saavutamiseks (teen mida?):

1.																			
2.																			
3.																			
4.																			
5.																			

Viie aasta pärast seatud sihi saavutamiseks (teen mida?):

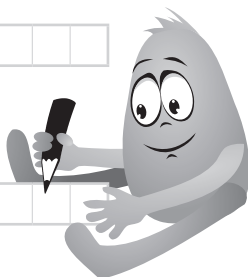
1.																			
2.																			
3.																			
4.																			
5.																			

Kuupäev:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Allkiri:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Minu tulevikuplaan

KUHU MA TAHAN JÕUDA?

Pärast kutsekooli: vt lk 29, 31

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Viie aasta pärast: vt lk 33, 43

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MIDA MA OLEN SELLEKS TEINUD?

KOOLIS (üldine õppeedukus, keskendumine tulevikuerialal vajaminevatele ainetele jms)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

VÄLJASPOOL KOOLI vt lk 7, 39, 45

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MIS MIND TAKISTAB?

(õppeedukus, vajalikud kogemused, oskused, võimed, nõrk iseloom, tervisega seotud ohutegurid, raha jm)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MINU OSKUSED, VÕIMED, VÄÄRTUSED JA ISELOOM, MIS AITAVAD MU EESMÄRKE SAAVUTADA vt lk 6, 8, 11, 12

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MILLEGA PEAN VEEL ARVESTAMA?

(sõjavägi, pere loomine, raha, kohustused perekonna ees, omaette elama asumine, haigekassa, kodu asukoht jm)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MIDA MA PEAN VEEL TEGEMA?

(õppeedukuse parandamine, õppimisvõimaluste uurimine, teabe otsimine ametite kohta, Rajaleidja keskuse külastamine, hobidega tegelemine, vajaliku kogemuse omandamine jm)

Pärast kutsekooli seatud sihi saavutamiseks
(teen mida?):

1.																			
2.																			
3.																			
4.																			
5.																			

Viieks aastaks seatud sihi saavutamiseks
(teen mida?):

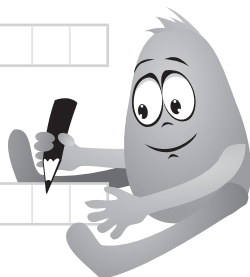
1.																			
2.																			
3.																			
4.																			
5.																			

Kuupäev:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Allkiri:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

OLED OTSUSTANUD, KELLEKS SAAD

Enam-vähem

„Suurim viga elus on lähtuda soovist teenida raha. Kui teed seda, milleks Sul on annet ja kui oled selles küllalt hea, tuleb raha iseenesest.“
Greer Garson

Väga hea.
Kui satud hätta, külasta
RAJALEIDJA portaali
või keskust!

Jah

Jah

Ei

Sul on mitu mõtet, aga
Sa ei oska üht välja valida.
Kas vajad rohkem infot?

Jah

Ei

Oled kindel?
Kas oled lugenud huvipakkuva eriala
õppekava või tutvunud oma
tulevikuameti töötingimustega?
Kui tahad oma valikus kindel olla,
siis külasta
RAJALEIDJA portaali või keskust!

Kas mõtlesid oma otsuse
läbi? Tutvusid valitud
eriala õppekavaga?
Kas tead, milline on Su
tulevane igapäevatöö?

Kas oled mõelnud iseendast
ja oma võimalustest?

Ei

Alusta enese tundmaõppi-
mist portaalist **RAJALEIDJA**
Kiika rajaleidja.ee/kesmaolen

Ei

Jah

Jah

Kas oskad nimetada 10 ametit?

Jah

Kas tead, et mida paremini Sa
ennast tunned, seda lihtsam on
Sul elus valikuid teha?

Ei

Tundub, et Sa ei ole oma
otsust läbi mõelnud.
Mine algusesse tagasi.

Kas mõni neist
sobiks Sulle?

Jah

Ei

Sa pole kaotanud,
kui Sul kõik kohe ei
õnnestu.
Sa oled kaotanud,
kui Sa alla annad.

Väga hea!
Leia **RAJALEIDJA** lehelts,
kus selleks õppida!
Abiks on Rajaleidja
kutsekoolide ja kõrg-
koolide andmebaasid.
rajaleidja.ee/kutsekoolid
rajaleidja.ee/korgkoolid

Vaata **RAJALEIDJA**
ametite andmebaasi:
rajaleidja.ee/ametid
Leidsid midagi põnevat?

Jah

Ei

Enne kui lendama hakkad, tuleb
kindlaks teha oma tiibade siruulatus.

Külasta **RAJALEIDJA** keskust!
Sulle on abiks nõustaja,
kellega saad arutada oma tuleviku üle.

OSKUSED:
mis Sul hästi välja tuleb?

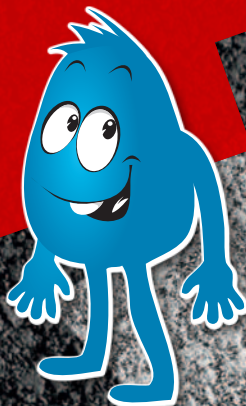
VÄÄRTUSED:
motiveerivad Sind töötama

HUVID:
tegevused, mida Sa nautid

TÖÖGA SEOTUD EELISTUSED:
näiteks meeldib reisida, ei meeldi
raskusi tõsta

Kleepsunurk

Kleebi siia Sulle huvi pakkuvate koolide, infoportaalide, organisatsioonide jms kleepse, millelt võid leida teavet ja abi oma elutee planeerimisel.

Elukestva
õppe
programm

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

euro | guidance

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

R1JALEIDJA

 innove

ISBN 978-9949-513-15-4

9 789949 513154

Vihiku koostajad:

Eha Raav, Põlvamaa Rajaleidja keskus

Kati Raudsaar, SA Innove

Mare Väli, SA Innove

Marju Pöld, Saaremaa Rajaleidja keskus

Sirli Kriisa, Järvamaa Rajaleidja keskus